

ריבנטרופ-מולוטוב, חוזה

הסכם בין ברית-המועצות ובין גרמניה הנאצית שנחתם ערב פרוץ מלחמת-העולם השנייה. ב-14 באוגוסט 1939 הודיע שר החוץ הגרמני יואכים פון ריבנטרופ לסובייטים שגרמניה מוכנה לשפר את יחסיה עם ברית-המועצות, והוא עצמו מוכן לבקר במוסקווה. במשא-ומתן מזורז, שבו ייצג את ברית-המועצות שר החוץ שלה ויצ'סלב מולוטוב, סוכם על חתימת חוזה כלכלי ועל חוזה אי-התקפה וחלוקת תחומי ההשפעה במזרח אירופה בין גרמניה לברית-המועצות.

החוזה הכלכלי נחתם ב-19 באוגוסט 1939, והוא כלל חילופי סחורות בסך 200 מיליון רייכסמרק. גרמניה התחייבה למכור ציוד, מכונות ומוצרים, בעיקר בתחומי הכימיה, החשמל, הנפט והתובלה, וברית-המועצות התחייבה לספק תבואות, מצרכי מזון וחומרי גלם.

ב-23 באוגוסט 1939 הגיע ריבנטרופ למוסקווה ובאותו יום חתם על החוזה לאי-התקפה. שני הצדדים התחייבו לא לתקוף זה את זה ולא לסייע לצד שלישי לעשות זאת. הוסכם שחילוקי-הדעות ביניהם ייושבו בדרכי ידידות. תוקף החוזה היה לעשר שנים, וחתמו עליו בשם ממשלת גרמניה הנאצית ריבנטרופ, ובשם ממשלת ברית-המועצות – מולוטוב (מכאן שם החוזה).

להסכם הזה נוסף נספח סודי הדן בחלוקת תחומי ההשפעה, ונקבע הגבול בעתיד: בסרביה, אסטוניה ולטוניה הוכרו לשטח השפעה סובייטי (אחר-כך נוספה להן ליטה), ואושר עניינה של ליטה בוילנה. הוסכם על חלוקת אזורי השפעה בשטחי פולין בקו הנהרות נרב (Narev), ויסלה (Vistula) וסאן (San). שני הצדדים הסכימו שפולין צריכה להישאר עצמאית, אך גבולותיה ייקבעו בעתיד. הסכם זה, על נספחו הסודי, נחתם כשבוע לפני פרוץ מלחמת גרמניה-פולין (1 בספטמבר 1939), ובעקבותיו חולקה פולין הכבושה, חלקה המזרחי (ביילורוסיה ואוקראינה המערבית) סופחו לברית-המועצות, וחלקי פולין האחרים נשארו בשלטון הגרמנים. ב-1940 סופחו לברית-המועצות גם הארצות הבלטיות ליטה, לטוניה ואסטוניה, וכן בסרביה וצפון בוקובינה.

כאמור היה תוקף החוזה לעשר שנים, אך הוא נשמר פחות משנתיים, והגרמנים הפירוהו עם פלישתם לברית-המועצות ב-22 ביוני 1942.